

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. An Clericus habens Capellaniam cujus fructus dempta eleemosyna pro Missis, ad quas tenetur, paucos perciperet, teneatur persolvere Horas Canonicas? Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. res. 8.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

9. His tamen non obstantibus, puro non esse obediendum à sententia quam docuit; Nam si beneficiarius non recitans officium, teneatur iure naturali restituere fructus perceptos, Ergo frustra Concilium Lateranense, & Pius V. exculat eum à restitutione primis sex mensibus; Nam aperte sentiunt, & statuunt, Beneficiarium, intra primos sex menses ab obiecto beneficio, officium non recitantem, non teneri ad restitutionem fructuum, solum enim illum obligant post sex menses ab obiecto beneficio, & Pius Quintus in sua constitutione hoc expressius affirmat in vericulo, Item ille, vbi ait, Qui primis sex mensibus officium non dixerit nisi legitimum impedimentum ipsum exculauerit, graue peccatum intelligit admisisse, & non dixit fructus suos non faciet, sed illos restituere teneatur sicut dixit de non dicente officium post sex menses.

10. Et ad rationem superius adductam respondeo, obligationem recitandi diuini officium quam habent beneficiarii, non esse iustitiæ commutatiuæ, sed Religionis, obediendiæ, ex præcepto, & institutione Ecclesiæ, & licet beneficium detur propter officium, non tamen datur sub conditione officij, sed sub modo & onere; Vnde modo, & onere non seruat, adhuc fructus erant beneficiarij ratione tituli, quam habet in beneficio, & regula illa, quod datum ob causam, causa non sequuta, repeti potest, habet locum quando causa est totalis seu principalis, non vero quando est partialis aut secundario, sicut est in hoc casu; Nam beneficium non datur primario pro officio quotidiano, sicut Mercenariis, & famulis datur stipendium pro labore, sed datur principaliter, & absolute in sustentationem Ministræ Ecclesiæ, cum onere, & obligatione recitandi officium, & ideo si id omiserit, non tenetur iure naturali fructus restituere.

11. Ex his omnibus patet responsio ad speculationem, & rationem adductam à Caramucile. Dicimus enim tam obligationem recitandi officium, quàm restituendi fructus ex eius omissione procedere ex iure Ecclesiastico. Et si ratio doctissimi Caramucilis vim haberet, posset aliquis inferre, Beneficiarium qui omittet recitationem officij in primis sex mensibus non peccare mortaliter; quia per primos sex menses, si officium omittat recitare, non tenetur ad restitutionem, sed hoc dicere, & concedere esset absurdum. Ergo.

RESOL. VI.

An Clericus habens Capellaniam cuius fructus, dempta elemosyna pro Missis ad quas tenetur, paucos percipit, teneatur persolvere Horas Canonicas. Ex p. p. 7. & Misc. 2. Ref. 8.

Ad hoc dubium sic respondet Persicus de Hor. Canon. c. 5. dub. 7. num. 6. Petes, an in Capellanis computandi sint omnes fructus, etiam illi, qui dantur pro Missis, ad quas obligat Capellaniam, verò solum illi, qui supersunt, dempta elemosyna, quæ datur pro Missis; Respondeo, circa hoc, duas esse sententias. Prima affirmat, computandos esse fructus Capellaniam, etiam illos, qui dantur pro Missis. Ratio est: quia omnes ij verè sunt fructus beneficij. Confirmatur: quia alias in beneficio curato esset idem dicendum, scilicet, quòd si dempta ea parte fructuum, quæ correspondet Missis quas tenetur Curatus celebrare pro populo, & aliis ministris ad quas obligat beneficium, fructus, qui supersunt, essent exigui, vel nulli, non obligaret ad recitandum. Sic aliqui recentiores docti.

Tom. 116

2. Secunda sententia docet, computandos esse solum fructus, qui supersunt, dempta elemosyna, quæ datur pro Missis. Ratio est: quia obligatio recitandi officium confurgit, ex stipendio accepto: sed stipendium, quod datur pro Missis, non est stipendium, quòd datur pro recitatione diuini officij; quia Clerico non beneficiario, si celebraret illas Missas, daretur illud stipendium. Hanc sententiam putat probabilem Sanchez tom. 1. consilior. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 68. modò deducatur tantum stipendium, quantum communiter dari solet aliis Sacerdotibus pro Missis. Ex hac secunda sententia sequitur, Clericum in minoribus, qui haberet Capellaniam, cuius fructus, dempta elemosyna pro Missis, pauci, aut nulli essent, si per alium faceret Missas celebrare, non teneri ad recitandum officium: hoc autem durum videtur, & ideo mihi prima sententia videtur probabilior, & tutior: ex qua oppositum sequitur, scilicet, prædictum teneri officium recitare. Hucusque Persicus, qui pro sua sententia poterat adducere Castri Palam tom. 2. ur. 9. disp. 2. punct. 1. §. 2. n. 10. Lessium lib. 2. cap. 34. dub. 3. n. 72. Azorium tom. 1. lib. 10. c. 4. q. 8. & alios.

3. Verum ego adhæreo negatiuæ sententiæ Sanchez à Persico citati, cui adde doctum Patrem Antonium Quintanadueñas tom. 1. ur. 8. singul. 19. n. 12 & in sua Instructione Ordinandorum edita à Martino Real Vicario Hispaniensi vbi in part. 3. §. 6. num. 4. ita asserit: Conuenien oy los Doctores y Theologos modernos, que para que vn beneficio, ò Capellania obligue, es necessario tenga de renta por lo menos la tercera parte de lo, que necessita el Capellan para sustentarse congruamente, como vn Clerigo ordinario sustentará su persona, y segun el arbitrio de los prudentes. Y assi no se puede señalar quantidad fixa, porque segun la carestia, y porte de los lugares, y tiempos sera necesario mas, ò menos para sustentarse vna persona deste ordinario porte. En Castilla la vieja, y Galicia, donde todo es me barato, con vezyete y quatro ducados, ò poco mas obligaria. En Sevilla, y tierras semejantes, no obligan algunos doctos, si no llegan à treynta y tres, y algunos à mas, ducados y en años caros que passasse desto. Sic viri docti consulti, & in manuscriptis. Y esta sustentacion non solo se entiende para la comida, sino para la cosa, gastos forcosos, vestid, y los demas, segun la calidad, y porte de los Clerigos honestos de aquella tierra; y esto que a de tener, a de ser de, superauit, que es lo, que pagadas las Missas, y demas costas, queda libre, ò sobra de la Capellania, Si es muy tenue, ningun dia, ni los de fiesta, y Domingos deuen rezar, ni restituir nada. Sic Malderus, & Diana. Suplant esto con otras oraciones, ò sacro culto. Hæc ille.

Hanc etiam sententiam tenet nouissimè Escobar à Corto in tract. de Hor. canon. quasi. 3. §. 5. num. 23. vbi postquam firmasset non inducere obligationem persoluedi Horas Canonicas beneficium tenue, ita vt non suppeditaret tertiam partem mediocri sustentationis cuiusquam vulgaris, hoc est, vt ipse Escobar iudicat, tertiam partem centum ducatorum vulgarium Hispaniæ; postea subdit num. 24. quòd tenuitas beneficij non debet regulari ex omnibus fructibus beneficij in se; sed ex eo, quod remanet deductis expensis in eorum collectione, deducto stipendio Missarum, & minorum onerum: tum, quia fructus non dicuntur, nisi deductis expensis, l. Fructus. 7. in princ. & in §. Interdum. 13. & seq. aliàs l. Diuortio. §. fin. solut. matrim. l. 26. tit. 11. part. 4. Tum, quia tantum minus videtur accipere, quantum plus tenetur soluere; aut etrogare, l. Cuiuslibet. 122. §. fin. de leg. 1. l. Si legatarius. 3. in principio, de leg. 2. l. Si fundus. 23.

N n circa

Sup. his & doctrina contenta in hoc & seq. §. in Ref. 1. not. præteritæ §. vlt. & infra in Ref. ro. & ad medium à verif. Quondam, & in Ref. 98. §. Et tandem nota. & in fine Ref. 8.

Sup. his in Ref. seq. §. vlt. cursum in fine.

LA N I E
D I N I A
S. III. IV. V
E. III

circa finem, ad leg. Falcid. Cum etiam, quia acceptum pro stipendio Missæ non habetur proprie ex beneficio, cum idem haberet, beneficiarius à quouis alio, quamvis beneficium non haberet; & hoc sine obligatione recitandi.] Ita Escobar.

4. Dissplicet tamen, quod ipse sententiam affirmatiuam Perfici, Palai, Lessij, Azorij, & aliorum; tanquam improbabilem damnet: non enim opinionem tantorum virorum existimo tali censura inurendam esse. Sufficiat nobis, nostram sententiam esse satis probabilem, quam, præter Doctores citatos, tenet doctus, & amicissimus Pater Franciscus de Lugo in principis moralibus part. 1. capit. 2. question. 32. numer. 183. qui adducit Suarez, & Sanchez.

RESOL. VII.

Petrus habebat beneficium perexiguum, & tenuè, & relinquebat sapius recitationem Horarum Canonicarum, quæritur, an peccauerit, & teneatur ad restitutionem?

Et quid, si queratur, quodnam censetur tenue beneficium: Et quis ratione fructuum illius non teneatur recitare Horas Canonicas, nec fructus restituere?

Et an saltem in dicto casu diebus festis, & Dominicis teneatur Officium diuinum recitare? Ex p. 2. tr. 12. Ref. 9.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in Ref. seq. & infra in Ref. 98. §. Et eandem nota

§. 1. **C**ommunis sententia docet, beneficium, quamuis tenue, obligare ad Horas Canonicas. Ita tenet Victorellus in *Summam Toleti, lib. 2. cap. 14.* Aloysius Riccius in *sua praxi, part. 2. resolut. 406.* Paulus Comitulus in *suis resp. moral. lib. 1. q. 68.* D. Antoninus *part. 3. tit. 13. cap. 4.* §. 1. Gauantus *commen. in rubr. Missalis, tom. 2. sect. 1. c. 4. num. 3.* Rosella *verb. Hora Canonica, num. 1.* Tabiena *verb. Hora, num. 2.* Arvilla *verb. Hora canonica, num. 1.* Syueller *verb. Hora, num. 3.* Nauarius *de oratione, c. 7. n. 37.* Conartruias *lib. 3. var. c. 1. §. 1. num. 8.* Béia in *respon. part. 1. cas. 55.* Gratius *dec. aur. p. 1. lib. 2. cap. 50. num. 18.* Summa Corona *part. 1. cap. 1. num. 92.* & ex recentioribus Gregorius de Valentia *tom. 3. dist. 6. quest. 2. punct. 10.* Azorius *part. 1. lib. 10. cap. 3. q. 3.* Suarez *de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 21. n. 4.* Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 3. sect. 1. n. 33.* Et ratio est: quia ut ait Medina *Cod. de orat. q. 7.* habetur in *cap. Clericus vitium, dist. 91.* Clericus, quem sui beneficii fructualere non possunt, querat suo labore, & officio victum sine detrimento Officij sui: vbi Glossa *ver. vigiliis*, eandem sententiam tenet: quia talis Clericus sibi ipse præiudicium fecit, cum se propria sponte promoueri permisit: tum etiam, sicut vir contrahens cum muliere modicè dotata, tenetur semper, & vbiq; eam alere; sic beneficiatus tenetur, ait Glossa, officiare Ecclesiam, licet pauper sit. Secundo, Concilium Lateranense sub Leone X. *sess. 29. can. 9.* quemlibet habentem beneficium, siue cum cura, siue absque cura animatum, si post sex menses ab eo obtento omiserit dicere Officium diuinum, priuat fructibus ipsius beneficii, & obligat illos restituere fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus. Nec valet dicere, Concilium non esse extendendum ad habentem beneficium tenue; nam verba Concilij generalia sunt; & vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. Tertio quamuis beneficium sit tenue; gaudet tamen beneficiarius cæteris beneficiariorum priuilegijs: ergo, Hic intrat opinio Vasquez *Opusc. de benef. cap. 4. §. 1. n. 24.*

2. Sed, si aliquis contentiam sententiam sequi voluerit cum Azorio *ubi supra.* & Molfesio in *sum. tom. 1. tract. 5. cap. 3. num. 29.* non esse condemnandum censet: nam illam sequuntur doctissimi viri, Lessus, Ledesma, Sotus, Malderus, *ubi infra.* Atagonius in *2. 2. quest. 83. art. 12.* Rodriguez in *sum. tom. 1. cap. 140. n. 3.* Vega in *sum. part. 1. c. 128. cas. 13.* & nouissimè Raphaël de la Torre in *2. 2. tom. 1. quest. 83. de Horis canonicis, contr. 6. disput. & contr. 7. n. 16.* Nam, qui altari deservit, de altari viuere debet, iuxta Apost. 1. *Cor. 9.* ac proinde, qui Ecclesiæ seruit, de eius fructibus viuere debet. Ergo beneficium debet tribuere saltem bonam partem moderatæ sustentationis, alioquin beneficiatus non censetur esse beneficiatus.

3. Sed, si queratur, quodnam censetur tenue beneficium, ut quis ratione fructuum illius non teneatur recitare Horas Canonicas? Respondet Sotus *1. 10. quest. 5. art. 3.* quando non habet supra octo aureos. Lessus *lib. 2. cap. 34. dub. 3. 1. num. 169.* quando non suppeditat bonam partem tenuis sustentationis, verbi gratia, 15. vel 16. aureos. Plus addit Petrus Ledesma in *summa, part. 2. tract. 9. cap. 4. concl. 5. diff. 4. fol. mibi 563.* ait enim: *A mi parecer auuque el beneficio fuisse de diez seis ducados, y aun de ocinte, no lo obligaria a rezar.* Et tandem Malderus in *2. 2. D. T. bone, tract. 10. cap. 2. dub. 3.* existimat illud esse exiguum beneficium, quod tertiam partem mediocris sustentationis alicuius vulgaris Clerici non adæquat. Adverte tamen, quod, licet Lessus, & Molfesius, *ubi supra*, obligent tales beneficiarios, qui tenue beneficium habent; aliquoties per annum dicere Horas Canonicas, verbi gratia, Felis, & Dominicis diebus, pro ratio dictauerit: tamen puto cum Maldero, *loco citato*, si Officium etiam in his diebus non recitauerint, non teneatur ad restitutionem: quia non faciunt contra præceptum Ecclesiasticum, sed contra legem naturalem; quam legem etiam adimplerent non dicendo Officium diuinum, si suppleant hoc aliis orationibus, vel alio Dei cultu. Quod est maxime notandum ad tollendos scrupulos.

RESOL. VIII.

An in fructibus beneficii detur paruitas materia, ita ut non suffragat obligatio recitandi Horas Canonicas? Ex p. 5. tr. 5. Ref. 5.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Castus Pélous *tom. 2. dist. 1. punct. 1. §. 2. num. 9.* & ratio est, quia beneficium habens tenues fructus, verè est beneficium, quia est ius percipiendi fructus ex speciali titulo; sed beneficio absque vlla distinctione pinguis, vel tenuis, annexum est vnus recitandi ex Concil. Lateranensi. & ex Bulla Pij V. ergo. Consequenter & minor propositio videntur clare; maiorem proba; nam beneficium tenue reddit beneficiatum eodem modo exemptum, ac priuilegiatum, sicut beneficium pingue. Item suspensus à beneficio tam est suspensus à beneficio tenui, quam à pingui, ergo, &c. & ita hanc sententiam tenent plures, quos ego citavi in *part. 2. tract. 12. resolut. 9.*

2. Sed ibi affirmatiuam sententiam probabilè esse censui cum multis Doctores: pro quærationes nunc adducam. Confirmatur igitur hæc opinio primò, quia parum pro nihilo reputatur, videturque tenue beneficium pro nullo habendum, si